

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Златозар Боев, д. б. н., зав. отд. „Гръбначни животни” в Националния природонаучен музей при БАН

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление 4.3. Биологически науки“, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите” (шифър 4.3.) , докторска програма „Екология и опазване на екосистемите“

Автор: Волен Станиславов Аркумарев

Тема: Придвижване и индивидуален участък на белоглавия лешояд (*Gyps fulvus* Hablitzl, 1783) в България

Научени ръководители: доц. д-р Дилян Георгиев Георгиев д.б.н. и проф. д-р Златозар Николаев Боев д.б.н.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-6788 от 09.12.2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема Придвижване и индивидуален участък на белоглавия лешояд (*Gyps fulvus* Hablitzl, 1783) в България за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование, „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление 4.3. Биологически науки“, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите” (шифър 4.3.) , докторска програма „Екология и опазване на екосистемите“. Автор на дисертационния труд е Волен Станиславов Аркумарев – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Екология и опазване на околната среда“ с научни ръководители: доц. д-р Дилян Георгиев Георгиев д.б.н. и проф. д-р Златозар Николаев Боев д.б.н.

Представеният от маг. В. Аркумарев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички изисквани документи. Докторантът е приложил и 2 броя публикации по темата на дисертацията.

Маг. В. Аркумарев е роден в гр. Хасково на 22.04.1991 г. Завършил е висше биологическо образование в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през 2015 г. В настоящата редовна докторантура е зачислен през 2016 г. От нея е отчислен с право на защита от 01.03.2019 г.

2. Актуалност на тематиката

Опознаването и опазването на лешоядите като индикатори за здравето на природните екосистеми са важен дял от съвременната природозащита. Затова взаимоотношенията им с останалите компоненти в съобществата, вкл. и пребиваването и преместването на индивидите, е сред основните изследователски проблеми в тази област. Това определя голямата актуалност на разработваната проблематика по отношение на опазването на фаунистичното разнообразие на България. Всеки от разработените в труда въпроси има актуално, вкл. и практическо значение.

3. Познаване на проблема

Безспорно, маг. В. Аркумарев понастоящем е най-добрият в страната и сред първите в света специалист по придвижванията на белоглавия лешояд. В срока на 3-годишната си редовна докторантура В. Аркумарев извърши впечатляваща по обем теренна и камерална работа. Ци-

тираните в дисертацията 349 литературни източника показват (1) задълбочения литературен преглед и (2) актуалността на проблема.

4. Методика на изследването

За 3 години докторатът събра на терена огромен материал (многобройни наблюдения) чрез използването на най-съвременни адекватни и правилно подбрани методики (вкл. и с най-модерни технологии) за лешоядите от Европа, Азия и Африка. Използваните методики (на терен и за обработка наданните) изискват отлични математически познания. За обработката на част от данните бе използван „суперкомпютърът“ „Авитохол“ на Центъра за Иновативни пресмятания и обработка на данни в Института по информационни и комуникационни технологии при Българската академия на науките в София.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеният дисертационен труд е едно висококачествено съвременно компетентно и задълбочено изследване по неразработван досега у нас (и слабо в чужбина) научен въпрос с важно природозащитно значение и приложение. Ръкописът е подходящо илюстриран с качествени снимки, схми и диаграми. Няма излишно дублиране на текстуална и илюстративна информация. Написан е на изискан научен стил, с точен и лаконичен изказ и правилно боравене с научната терминология. Същото се отнася за автореферата.

Получените оригинали ни многобройни резултати разширяват неимоверно досегашните ни знания за екологията и миграционната биология и фенология на белоглавия лешояд. Огромното мнозинство от получените резултати, както и направените обобщения и изводи произлизат от надлежно регистрирани и документирани данни и изключват каквото и да било съмнение в тяхната научна достоверност.

Затова получените оригинални пионерни резултати представляват и фундаментални приноси с голямо практическо (природозащитно) значение за опознаването и опазването бевида в България, на Балканите и в Европа. Ако трябва да представим в едно изречение приносът на тази работа, то би било: Получени са първите подробни данни за миграционните пътища, фенологията на миграцията и местата за зимуване на белоглавите лешояди от България.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Важно е да се отбележи, че докторантът досега е публикувал само една много малка част от своите научни резултати. В близко време очаквам серия от висококачествени публикации в престижни издания, които както и досегашните, ще бъдат широко приети от научната гилдия в областта.

По отношение на публикациите докторантът изцяло покрива критериите на Биологическия факултет на ПУ „П. Хилендарски“ – има 2 публикации в специализирани научни списания, в една от които е водещ автор и една е в списание с „impact factor“. Има и 3 участия в научни форуми с доклади по дисертационната тема. Два са проведени в страната и един – в чужбина (Португалия).

И двете представени публикации са по темата на дисертацията, т.е. от областта „Екология и опазване на екосистемите“, по която е обявена и докторантурата. Те са съавторски, но това е обяснимо предвид особеностите на теренната работа. Написани са на английски език и са издадени в чужбина.

Като научен съ-ръководител трябва да изтъкна, че маг. В. Аркумарев в през целия срок на докторантурата си проявяваше изключителна самостоятелност, голям ентузиазъм и пълна отдаденост на научните си занимания – на терена и в кабинета. Въпреки премеждията, през които премина, през трите години той работи самоотвержено, напрегнато и експедитивно и на практика не се е налагало да се намесвам в изпълнението на задачите му по това изследване. Разделянето на многобройните приноси на оригинални, потвърдителни и научно-приложни (т.е. приложни) намирам за съвсем коректно.

Имах възможността да прегледам няколко (4-5) по-ранни версии на ръкописа. Възхитен съм от вещината, усърдието и любовта, с които В. Аркумарев работи през тези години по своята дисертационна теза. За 3 години (2016-2019) докторантът изпълни самостоятелно едно трудно изследване, съвсем необходимо за българската наука и природозащита. За мен той е прекрасен пример, който идващите след него по-млади колеги заслужава да следват.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен според изискванията и правилно отразява цялото съдържание на дисертационния труд. Снабден е с резюме на английски език (2 стр.), което в синтез представя това ценно оригинално изследване.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Макар да е в по-добро състояние в сравнение с останалите 3 вида лешоядиот нашата фауна, белоглавият лешояд понастоящем е със статут на „застрашен“ вид и оцеляването му в природата на България зависи от навременните и компетентни научно обосновани мерки за неговото опазване и разселване. В това отношение не само националните и регионалните, но и континенталните предели не стигат. Необходим е цялостен глобален подход в неговото опазване, за който огромен принос има именно проучването на кандидата за ОНС „доктор“ Волен Аркумарев.

Заклучение

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено чрез дисертационния труд и автореферата, както и на постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Волен Станиславов Аркумарев в област на висше образование „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление 4.3. Биологически науки“, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“ (шифър 4.3.), докторска програма „Екология и опазване на екосистемите“.

05.12.2019 г.

Изготвил становището:

.....
проф.д.б.н. Златозар Боев